

Pacte de política alimentària urbana de Milà

15 d'octubre de 2015

Considerant que les ciutats, on residix la meitat de la població mundial, tenen un paper estratègic per al desenvolupament dels sistemes alimentaris sostenibles i la promoció de dietes saludables, i que, a pesar de ser diferents entre si, totes les ciutats constitueixen un centre d'innovació econòmica, política i cultural i gestionen grans recursos públics, infraestructures, inversions i competències.

Considerant que els sistemes alimentaris actuals estan cridats a oferir un accés constant i segur a una varietat d'aliments adequats, segurs, locals, justos, saludables i nutritius per a tots; que el proveïment alimentari de les ciutats s'enfrontarà a diferents obstacles, entre els quals el desequilibri en termes d'accés i distribució, el deteriorament ambiental, l'escassetat de recursos i el canvi climàtic, formes de producció i consum no sostenibles, les pèrdues i el malbaratament d'aliments.

Considerant que el procés d'urbanització accelerat té un profund impacte sobre el nostre planeta –en l'àmbit econòmic, social i ambiental– amb èmfasi en la necessitat de reconsiderar les formes de proveïment dels productes alimentaris i de l'aigua a les ciutats, com també d'altres béns i servicis essencials.

Considerant que la fam i la malnutrició, en diverses formes, coexistixen dins de totes les ciutats i es convertixen en una càrrega pesada en termes de salut i benestar individual, i en un cost social i econòmic notable per a famílies, comunitats, ajuntaments i estats.

Considerant que les empreses agrícoles familiars i els petits productors d'aliments (en particular, les dones productores en diferents països) tenen un paper fonamental en el proveïment d'aliments a les ciutats i els territoris limítrofs, i contribueixen a preservar sistemes alimentaris resilents, justos i culturalment adequats, i que la reorientació dels sistemes alimentaris i de les cadenes de valor a favor de dietes sostenibles permet tornar a acostar consumidors i productors rurals i urbans.

Considerant que les agricultures urbana i periurbana ofereixen diferents oportunitats per a la conservació i integració de la biodiversitat en el context urbà/regional i en els sistemes alimentaris, i contribueix així a la creació de sinergies entre seguretat alimentària i nutricional, els servicis relacionats amb els ecosistemes i el benestar humà.

Considerant que, atesa l'estreta relació existent entre les polítiques alimentàries i molts altres reptes i polítiques a escala urbana –com ara la pobresa, la protecció social i sanitària, la higiene i els servicis higienicosanitaris, la planificació de l'ús del territori, els transports i el comerç, el sector energètic, la instrucció i la capacitat de reacció a les catàstrofes–, és essencial adoptar un enfocament integrat comprensiu, interdisciplinari i interinstitucional.

Considerant que la societat civil i el sector privat exercixen un paper clau per al proveïment d'aliments a les ciutats contribuint-hi amb experiència, innovació i campanyes a favor de sistemes alimentaris més sostenibles i per a la incorporació dels enfocaments d'inclusió social i drets humans en les polítiques alimentàries urbanes.

Recordant els compromisos assumits per les ciutats per a fer front als canvis climàtics, per a promoure estratègies i accions dirigides a la reducció de les emissions de gasos d'efecte d'hivernacle i afavorir l'adaptació a l'efecte dels canvis climàtics sobre els sistemes alimentaris urbans (per exemple, amb motiu d'edicions successives del Fòrum Urbà Mundial i de la imminent Conferència sobre Habitatge i Desenvolupament Urbà Sostenible Hàbitat III) i per a la promoció de la gestió sostenible de la biodiversitat a través d'iniciatives en l'àmbit urbà, en el marc del Conveni sobre la Diversitat Biològica.

Considerant que les ciutats i els territoris limítrofs tindran en el futur un paper actiu a l'hora de dur a la pràctica els processos internacionals, com les metes i els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), en el marc de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible post-2015; que seran involucrades en les pròximes negociacions per al Conveni Marc de les Nacions Unides sobre els Canvis Climàtics (COP 21), per a contribuir a la iniciativa Zero Hunger Challenge, abordar la qüestió de les dietes urbanes sostenibles durant la II Conferència Internacional sobre la Nutrició, i assumir un paper important en el marc post-2015 per a la reducció del risc de catàstrofes.

Reunits a Milà, amb motiu de l'Expo 2015, dedicada al tema "Alimentar el planeta, energia per a la vida", afirmem el següent:

NOSALTRES, ALCALDES I REPRESENTANTS DE LES AUTORITATS LOCALS, EN
FIRMAR EL PACTE DE POLÍTICA ALIMENTÀRIA URBANA DE MILÀ ENS
COMPROMETEM A:

1. Treballar per a desenvolupar sistemes alimentaris sostenibles, inclusius, resilents, segurs i diversificats per a assegurar menjar sa i accessible a tots en un marc d'acció basat en els drets, a fi de reduir el malbaratament d'aliments i preservar la biodiversitat i, al mateix temps, mitigar els efectes dels canvis climàtics i adaptar-s'hi.
2. Promoure la coordinació entre departaments i sectors a escala municipal i territorial afavorint la inclusió de consideracions relatives a la política alimentària urbana dins de les polítiques, els programes i les iniciatives en els camps social, econòmic i ambiental, que interessin, entre altres coses, la distribució i el proveïment alimentaris, la protecció social, la nutrició, l'equitat, la producció alimentària, la instrucció, la seguretat alimentària i la reducció de les deixalles.
3. Promoure la coherència entre les polítiques i els programes municipals relatius a l'alimentació i les polítiques i els processos subnacionals, nacionals, regionals i internacionals pertinents.

4. Involucrar tots els sectors del sistema alimentari (incloses les autoritats locals, els ens tècnics i acadèmics, la societat civil, els petits productors i el sector privat) en el desenvolupament, l'actuació i l'avaluació de polítiques, programes i iniciatives en el camp alimentari.

5. Revisar i modificar les polítiques, els plans i les normes existents a escala urbana per a afavorir la creació de sistemes alimentaris justos, resilents i sostenibles.

6. En cada ciutat, utilitzar el Marc d'Acció com a punt de partida per a organitzar el sistema alimentari urbà propi i compartir els avanços entre les ciutats participants, els governs nacionals de pertinença i les organitzacions internacionals, si és el cas.

7. Promoure la participació d'altres ciutats en el marc de la nostra acció a favor de les polítiques alimentàries.

Firma:

(Nom del representant autoritzat de la ciutat o govern local)

En representació de (ciutat d____) Data:

Marc Estratègic d'Acció

Este marc estratègic d'acció és de tipus **voluntari**. El seu propòsit és oferir una sèrie d'opcions estratègiques a les ciutats interessades a aconseguir **sistemes alimentaris més sostenibles**, a través de l'adopció del Pacte de Política Alimentària Urbana de Milà promogut per la ciutat de Milà en ocasió de l'Expo 2015 "Alimentar el planeta, energia per a la vida".

Este marc d'acció es basa en l'experiència concreta de les ciutats participants i té en compte una sèrie de compromisos, objectius i metes pertinents. Les diferents opcions s'han agrupat en camps temàtics però han de considerar-se punts de partida per a aconseguir l'objectiu comú de sistemes alimentaris sostenibles. La majoria de les intervencions (com ara els dinars a les escoles o els horts urbans) podrien ser competència de més d'un sector o departament municipal. La majoria de les intervencions tindran un impacte en diferents dimensions (econòmica, social, sanitària, ambiental) del desenvolupament sostenible.

Les ciutats poden seleccionar, adaptar i agrupar les diferents opcions en línies guia, a discreció seua, a fi d'ajustar-les al seu context específic. En qualitat de material tècnic addicional, es proporciona material informatiu i exemples de bones pràctiques.

Accions recomanades: preparar un context favorable per a una acció eficaç (governança)

- 1. Fomentar la col·laboració entre agències i departaments municipals** i buscar l'alineació de les polítiques i programes que afecten el sistema alimentari en els diferents sectors i nivells administratius per mitjà de l'adopció i la promoció d'un enfocament basat en els drets; les diferents opcions poden incloure la contractació de personal fix a escala municipal, la reassignació dels encàrrecs i dels procediments i la redistribució dels recursos.
- 2. Promoure la participació de les parts interessades** a escala municipal a través del diàleg polític i, si és el cas, el nomenament d'un conseller per a la política alimentària i/o el desenvolupament d'una plataforma que reunisca les diferents parts interessades o un consell per a l'alimentació, i a través d'activitats d'educació i sensibilització.
- 3. Identificar, mapar i avaluar les experiències locals** i les iniciatives alimentàries de la societat civil a fi de transformar bones pràctiques en programes i polítiques, amb el suport dels ens d'investigació o institucions acadèmiques locals.
- 4. Desenvolupar o revisar les polítiques i els programes alimentaris urbans** i garantir l'assignació de recursos adequats per a les polítiques i programes en el camp alimentari dins de les administracions ciutadanes; revisar, harmonitzar i consolidar els reglaments municipals, i desenvolupar capacitats estratègiques a favor d'un sistema alimentari més sostenible, just i saludable equilibrant els interessos urbans i rurals.

5. **Desenvolupar o millorar sistemes d'informació multisectorials** orientats al desenvolupament de polítiques i a l'assumpció de responsabilitat augmentant la disponibilitat, qualitat, quantitat, cobertura, gestió i intercanvi de dades relatives a sistemes alimentaris urbans, incloent-hi la recollida formal de dades i de dades generades per la societat civil i altres socis.

6. **Desenvolupar una estratègia de reducció del risc de catàstrofes** per a millorar la resiliència dels sistemes alimentaris urbans, incloent-hi les ciutats més afectades pels canvis climàtics, les crisis prolongades i la inseguretats alimentària crònica a les àrees urbanes i rurals.

Accions recomanades: promoure dietes sostenibles i nutrició

7. **Promoure dietes sostenibles** (saludables, segures, culturalment adequades, ambientalment sostenibles i fundades en els drets) a través de programes pertinents en el camp de l'educació, la promoció de la salut i la comunicació, amb especial atenció a escoles, centres d'atenció, mercats i mitjans d'informació.

8. **Lluitar contra les malalties no transmissibles associades a dietes inadequades i obesitat**, amb especial atenció, quan siga necessari, a reduir l'aportació de sucre, àcids grassos trans, carns i productes lactis-formatgers, i a augmentar el consum de fruita, verdura i aliments no elaborats.

9. **Desenvolupar directrius a favor de dietes sostenibles** a fi d'informar els consumidors, els planificadors urbans (en particular, en relació amb la contractació pública d'aliments), els proveïdors de servicis alimentaris, els detallistes i els operadors en el camp de la producció i la transformació alimentària, i promoure campanyes de comunicació i formació.

10. **Adequar les normes i els reglaments a fi de garantir l'accés a dietes sostenibles i aigua potable** en les estructures públiques com ara hospitals, estructures sanitàries i d'assistència a la infància, llocs de treball, universitats, escoles, servicis alimentaris i de restauració, oficines públiques i llocs de detenció i, en la mesura que siga possible, en la gran distribució privada, en la distribució a l'engròs i en els mercats.

11. **Estudiar instruments normatius i voluntaris** per a la promoció de dietes sostenibles, amb la implicació de societats privades i públiques, depenent dels casos, a través de polítiques de comercialització, publicitat i etiquetatge; incentius o desincentius econòmics, i agilitzar les normes que regulen la comercialització de menjars i begudes sense alcohol per als xiquets, d'acord amb les recomanacions de l'Organització Mundial de la Salut.

12. **Promoure una acció conjunta per part dels sectors de l'alimentació i de la salut** a fi d'executar estratègies centrades en les persones, a favor d'estils de vida saludables i d'inclusió social.

13. Invertir i comprometre's per a aconseguir l'accés universal a l'aigua potable i a un sanejament adequat, amb la participació de la societat civil i altres col·laboradors, segons siga procedent.

Accions recomanades: assegurar l'equitat social i econòmica

14. Utilitzar les transferències d'aliments i de diners, i altres formes de protecció social (bancs d'aliments, menjadors comunitaris, rebosts d'emergència, etc.) per a assegurar l'accés a un menjar sa als segments vulnerables de la població, tenint en compte les conviccions, cultures, tradicions, costums i preferències alimentàries específiques de les diferents comunitats, en el respecte de la dignitat humana i per a evitar una major marginació.

15. Redefinir els programes dels menjadors escolars i altres servicis alimentaris institucionals a fi d'oferir menjar sa, de procedència local/regional, de temporada i produït de manera sostenible.

16. Promoure una ocupació decent per a tots, a través de relacions econòmiques equitatives, una retribució justa i una millora de les condicions de treball en l'àmbit alimentari i agrícola, amb la plena inclusió de les dones.

17. Fomentar activitats d'economia social i solidària i donar-hi suport, amb especial atenció a activitats en el camp alimentari que afavorisquen mitjans de vida sostenible per als segments marginats de la població en els diferents nivells de la cadena alimentària i que faciliten l'accés a aliments sans i segurs a les àrees urbanes i rurals.

18. Promoure la constitució de xarxes i donar suport a les activitats de la societat civil (com ara horts i menjadors comunitaris, menjadors socials, etc.) destinades a crear inclusió social i proporcionar menjar als segments marginats.

19. Promoure l'educació la capacitat i la investigació participatives per a reforçar l'acció local destinada a augmentar la justícia social i econòmica, promoure enfocaments basats en els drets, reduir la pobresa i afavorir l'accés a aliments adequats i nutritius.

Accions recomanades: promoure la producció alimentària

20. Promoure i consolidar la producció i la transformació alimentària urbana i periurbana a través d'enfocaments sostenibles i integrar l'agricultura urbana i periurbana en els programes municipals per a la resiliència.

21. Promoure la coherència en les interaccions entre les ciutats i la producció i transformació alimentària en les àrees rurals limítrofes, centrant-se en els petits productors i les empreses agrícoles familiars, i amb atenció especial a apoderar dones i joves.

22. Adoptar un enfocament ecosistèmic per a orientar una planificació holística i integrada de l'ús del territori, en cooperació entre les autoritats urbanes i rurals i altres ens per al maneig dels recursos naturals, combinant les característiques del territori amb estratègies per a la reducció dels riscos, a fi d'augmentar les oportunitats de producció agroecològica, la protecció de la biodiversitat i del sòl agrícola, l'adaptació als canvis climàtics, el turisme i el temps lliure i altres serveis ecosistèmics.

23. Protegir i permetre l'accés segur i la propietat de terres per a una producció alimentària sostenible a les àrees urbanes i periurbanes, incloent-hi parcel·les per a horts comunitaris i petits productors, per exemple a través de bancs de terres o fideïcomisos de terres comunitàries; assegurar l'accés a terres municipals per a producció agrícola local i promoure la integració amb plans i programes d'ús del territori i de desenvolupament urbà.

24. Fomentar l'erogació de servicis per als productors alimentaris a les ciutats i zones limítrofes, incloent-hi la formació tècnica i l'assistència financera (crèdit, tecnologies, seguretat alimentària, accés al mercat, etc.) per a la creació d'un sistema alimentari multigeneracional i econòmicament sostenible, que promoga pràctiques com l'ús d'adobs derivats de residus alimentaris, d'aigües residuals, d'energia generada per residus, etc., i assegurant alhora que estes activitats no contrasten amb el consum humà.

25. Donar suport a les cadenes de subministrament curtes, les organitzacions de productors, les xarxes i les plataformes de productor a consumidor i altres sistemes de mercat que integren les infraestructures socials i econòmiques per a un sistema alimentari urbà que connecte les àrees urbanes a les rurals. Això podria incloure iniciatives de la societat civil i d'economia social i solidària, així com sistemes de mercat alternatius.

26. Millorar la gestió i la reutilització de les aigües (residuals) en l'agricultura i la producció alimentària, a través de polítiques i programes que adopten enfocaments participatius.

Accions recomanades: millorar el proveïment i la distribució alimentària

27. Avaluar els fluxos alimentaris cap a les ciutats i dins de les ciutats per a assegurar l'accés a aliments frescos i econòmicament accessibles als barris de baixos ingressos i menys dotats de servicis, i fomentar al mateix temps formes de transport i logística sostenibles a fi de reduir les emissions de CO₂ gràcies a combustibles o mitjans de transport alternatius.

28. Fomentar la millora de les tecnologies i infraestructures d'emmagatzemament, transformació, transport i distribució alimentària connectant les àrees periurbanes amb les àrees rurals limítrofes, a fi de garantir el consum d'aliments de temporada i reduir la inseguretat alimentària, la pèrdua i el malbaratament d'elements nutrients i de gèneres alimentaris, amb una especial atenció, dins de la cadena de valor, a les empreses alimentàries mitjanes i petites, font d'ocupació digna i estable.

29. **Avaluar, revisar i/o consolidar sistemes de control alimentari** a través de l'actuació d'un sistema de normes i disposicions locals en matèria de seguretat alimentàries que 1) garantisquen que els productors i els proveïdors, al llarg de la cadena alimentària, operen responsablement; 2) eliminen les barreres d'accés al mercat per a les empreses agrícoles familiars i els petits productors, i 3) integren seguretat alimentària, salut i protecció ambiental.

30. **Revisar les polítiques públiques en matèria de proveïment i comerç**, a fi de facilitar el proveïment alimentari per cadenes curtes de subministrament a través de la connexió entre ciutats i assegurar el proveïment d'aliments sans, i afavorir al mateix temps l'accés a l'ocupació, unes condicions de producció justes i una producció sostenible per als segments més vulnerables de productors i consumidors, aprofitant el potencial del proveïment públic per a concretar el dret a l'alimentació per a tots.

31. **Desenvolupar polítiques i programes en suport dels mercats municipals públics**, incloent-hi els mercats agrícoles, els mercats informals, els mercats a l'engròs i al detall, restaurants i altres subjectes que operen en el sector de la distribució alimentària, i reconèixer les diferències entre ciutats respecte al paper dels operadors públics i privats en el sistema dels mercats.

32. **Millorar i ampliar les infraestructures** en relació amb els sistemes de mercat que connecten els compradors urbans a venedors urbans, periurbans i rurals, i afavorir al mateix temps la cohesió social i la confiança, donar suport a l'intercanvi cultural i assegurar mitjans de vida sostenibles, especialment per a dones i joves emprenedors.

33. **Reconèixer la contribució del sector informal** en els sistemes alimentaris urbans (en termes de proveïment alimentari, creació de llocs de treball, promoció de dietes locals i gestió ambiental) i assegurar un suport i una formació adequats en àrees com la seguretat alimentària, l'alimentació sostenible i la prevenció i gestió dels residus.

Accions recomanades: limitar el malbaratament d'aliments

34. **Reunir els operadors del sistema alimentari a fi d'avaluar i monitorar la reducció de les pèrdues i del malbaratament d'aliments** en totes les fases de la cadena alimentària ciutat-regió (producció, transformació, embalatge, preparació alimentària segura, presentació i gestió, reutilització i reciclatge) i d'assegurar una planificació i un disseny holístics, la transparència, la responsabilitat i la integració de les polítiques.

35. **Sensibilitzar la població en matèria de malbaratament i pèrdues d'aliments** a través d'esdeveniments i campanyes específiques; identificar punts focals com ara institucions educatives, mercats comunitaris, botigues d'empreses i altres iniciatives de solidaritat o d'economia circular.

36. **Col·laborar amb el sector privat, institucions educatives i d'investigació i organitzacions comunitàries** per a desenvolupar i revisar, si és el cas, polítiques i normes

municipals (per exemple, procediments, normes estètiques i de classificació, dates de caducitat, etc.) per a la prevenció del malbaratament alimentari o per a recuperar de manera segura aliments i embalatges a través d'un sistema que fomenti l'ús del menjar i no el malbaratament.

37. Afavorir, quan això siga possible, la recuperació i redistribució d'aliments segurs i nutritius destinats al consum humà, a risc de pèrdua, rebuig o malbaratament, procedents de la producció, la fabricació, la venda al detall, la restauració, el comerç a l'engròs i el sector de l'hostaleria.